

ר"ה/האזינו

גלין 58 התשע"ג

שנה טובה ומבורכת!

אשכול יוסף

חידושים נפלאים ועונג שבת בפרשת השבוע

נשולחנו של רבי יוסף חי סינן טוב שליט"א מוחה"ס "כרם יוסף" ראש ישיבת המתיידיים "אור התורה" ליומי דפגרא לצעירים מצטיינים ירושלים ת"ו

בברכת מרנן ורבנן רבותינו הגאונים ראשי הישיבות, הגאון הגדול רבי **נושה צדקה** שליט"א ר"י "פורת יוסף" והגאון הגדול רבי **דוד כהן** שליט"א ר"י "חברון"

כמה עצות כהן לזכות ברי

א. להיות משפיע על אחרים תורה היא שמים וחסד

שנה אחת באלול דיבר **הסבא מסלובקה** בשיחתו שהעצה לימי הדין היא להעביר על מידותיו, אולם אחרי תפילת מעריב פנה אל התלמידים ואמר שאכן סגולה גדולה היא לזכות בדין על ידי שמעביר על מידותיו, אך היות והעבודה בזה היא רבה והזמן קצר, לכן העצה המיידית היא להיות ממזכי הרבים.

והנה ידוע יסודו של הגאון ר' **ישראל סלנטר** זצ"ל בביאור מאמר הכתוב (דגיש ל"ג ד') "הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט, אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא", וקשה אם צדיק פשוט שהוא ישר, וביאר שלא כמידת בשר ודם מדתו של השי"ת, מלך בשר ודם כשדן אדם לדין ומתחייב מיתה וכדומה אינו מתחשב בצער משפחתו וקרוביו והורגו, אבל אצל הקב"ה גם אם כלפי שמים האדם חייב מיתה, מ"מ אם משפחתו זכאים ולא מגיע להם צער זה, אין הקב"ה נוטל נשמתו. ומפני זה על שמועה רעה שלא תבוא, צריך כל אחד ואחד לפשפש במעשיו, שאם לא היה ראוי להצטער, לא היה נעשה או נודע לו דבר אותה השמועה.

ומכל זה רואים שאדם שהוא מזכה את הרבים ומקושר לאחרים, ממילא זה עצמו כבר סגולה גדולה עבורו להנצל בדין, שגם אם ח"ו מדין הזכויות שלו חייב מיתה או גלות וכדומה, מכל מקום אם הוא מזכה את הרבים ומשפיע מתורתו ויראתו על אחרים, או מטיב עם אחרים ועושה עימהם חסד, ממילא הקב"ה דן אותו לחיים, כי הגם שהוא עצמו חייב, אבל יגרם לאחרים צער והפסד ממיתתו או מחוליו והם לא ראויים לקבל עונש זה.

והאמת שדבר זה כבר מפורש בתורה שהרי לוט ניצול מהפיכת סדום בשביל כבודו של אברהם, והיינו שכיון שהיה קרובו ולא היה מגיע לאברהם צער מיתתו של לוט לכך ניצול, ועל ידי זה הציל הקב"ה את כל העיר צוער בשביל לוט שביקש להניחה שתחיה נפשו שם, שהיאך ילך לעיר שוממה, וכמו שכתב **רש"י** (נלש"ט י"ט כ"א) לא דיך שאתה ניצול, אלא אף כל העיר אציל בגללך.

וראיתי כעת שמביאים בשם בעל **העקדה** שביאר את טענתו של יהודה "ועתה כבואי אל עבדך אבי והנער איננו איתנו ונפשו קשורה בנפשו" (נלש"ט מ"ד ל'), שיהודה ביקש לעשות כאן משפט יוסף ודין צדק ולחון את בנימין, וטענתו היתה שיעקב אינו ראוי להרגיש צער זה, וכמידת הקב"ה שאינו מעניש באופן שיגרם מכך צער לאדם אחר שלא מגיע לו צער זה, וזהו מה שכתוב "משפטי ה' צדקו יחדיו".

ועפ"ז ביאר **השדי חמד** שלכן מקובלת יותר התפילה אצל הצדיקים, במותם ובחיייהם, שהקב"ה מקבל תפילתם שלא לגרום להם צער שאינו מגיע להם בדין, בראותם שאין תפילתם מתקבלת, וכאמור. ושלכך כתב **הרמ"א** בהלכות ראש השנה (סימן תקפ"א ס"ד) שיש מקומות שנוהגין לילך על הקברות ולהברות שם בתחנונות, שהתפילות שם מקובלות ביותר, כי לא מגיע לצדיקים שוכני עפר שיצטערו אם לא תתקבל תפילתם. ודפח"ח.

והנה בספר **זכרון שמואל** (עמ' תקנ"ט) כתב **הגר"ש רוזובסקי** זצ"ל על דברי הגאון ר' **ישראל סלנטר** זצ"ל שאחד הדרכים לזכות בדין הוא לזכות את הרבים, שכל בן תורה יכול להיות בבחינת רבים צריכים לו על ידי שיתחזק בתורה ובתפילה ובשמירת סדרי הישיבה, כי השפעתו של כל יחיד רבה על כולם. ובכלל זה אם מסייע לאחרים בהבנת הלימוד וכדומה, ודאי יועיל לו להחתם לחיים טובים ולשלום.

ב. פסגת הסגולות והעצות היא התשובה

נראה כי הפסגה לכל העצות והסגולות כדי לזכות בדין, היא התשובה! ומהות וענייין כל הימים הנוראים הם לתועלת זה שנשוב בתשובה, וכבר אמרו רבותינו (ר"ה פ'): בשם רבי יוחנן גדולה תשובה שמקרת גזר דינו של אדם, ועוד (יומא פו'): אמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כשגגות. אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן גדולה תשובה שמארכת שנותיו של אדם תניא היה רבי מאיר אומר גדולה תשובה שבשביל יחיד שעשה תשובה מוחלין לכל העולם כולו שנא' "ארפא משובתם אהבם נדבה כי שב אפי ממנו" מהם לא נאמר אלא ממנו.

צא ולמד ממאמר שלמה המלך ע"ה (משלי י"ז ס') "אבן חן השוחד בעיני בעליו אל כל אשר יפנה ישכיל" ופירש רש"י כשהאדם בא לפני הקב"ה ומפייסו בדברים ושב לו, אבן חן ומרגליות היא בעיניו בכל מה שיבקש ממנו מצליחו. ועוד נאמר (שם פסוק כ"ג) שוחד מחיק רשע יקח להטות אורחות משפט" ופירש **רש"י** שהקב"ה מקבל דברי הכנעה ופיוס מחיק הרשעים, כלומר בסתר בינו לבינם להפוך דינו מרעה לטובה.

ג. אמירת י"ג מידות בכוונה

אמירת י"ג מידות בכוונה סגולה מופלאה לכפרת עוונות, כדאיתא בגמרא (נלש"ט פ"ג): "ויעבור ה' על פניו ויקרא" אמר רבי יוחנן אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו, מלמד שנתעטף הקב"ה כשליח ציבור והראה לו למשה סדר תפילה, אמר לו כל זמן שישראל חוטאים יעשו לפני כסדר הזה, ואני מוחל להם. וראוי לכל אחד ואחד לומר י"ג מידות בכוונה, ולהבין מה שאומר, ולא כמצות אנשים מלומדה.

ד. לקיים בעצמו י"ג מידות ובכלל זה שיהיה מעביר על מידותיו

בספר **ראשית חכמה** כתב בשם **הגאונים** כי מה שאמרו שיעשו כסדר של י"ג מידות ימחל להם הקב"ה עוונם, אין הכוונה לבד על עטיפת הטלית ואמירתן, אלא שיעשו סדר המידות שלימד הקב"ה למשה, אל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת נוצר חסד לאלפים נושא עוון ועובר על פשע, דהיינו מה הוא רחום אף אתה תהיה רחום, וכן כל המידות.

וכתב **המהרי"ט** בספרו **צפנת פענח** (פרשת האזינו דף ל"ג) בשם **האלשיך** הק' שאע"פ שלא יתנהגו כן אלא לפי שעה, שכיון שהם מוחלים לחבריהם ומעבירין על מידותיהן ונוהגים עמם בחסד וברחמים תיכף ומיד הם נענים, וזהו שאמר ברית כרותה לי"ג מידות שאינן חוזרות ריקם, כלומר אע"פ שלא יתנהגו כן אלא לפי שעה תכף ומיד הם נענים. וכן משמע במסכת ראש השנה (פ"ג). ממה שדרש רבא כל המעביר על מידותיו מעבירין לו על כל פשעיו שנאמר "נושא עוון ועבר על פשע" למי נושא עוון, למי שעובר על פשע.

אימת וחרדת הדין סגולה להצלה בדין!

צריך לדעת שמי שחש בראש השנה אימת וחרדת הדין הוא סגולה טובה עבורו להצלה בדין, הן מפני שעל ידי זה מתעורר ליבו לתשובה שלימה, והן מפני שאם אינו ירא מאימת הדין הרי זה כביכול כמורד במלכות שמים כאילו אינו ירא מן הדין הגדול והנורא, שכולם עוברים לפני הקב"ה כבני מרון, מי למוות ומי לחיים.

אבל מי שירא מן הדין הרי הוא מוכיח בעליל שמקבל על עצמו עול מלכות שמים, ואינו מזלזל בדין ומפשפש במעשיו, ועל ידי כל זה הרי הוא מעורר רחמים על עצמו, וסגולה גדולה היא עבורו לצאת זכאי בדין.

ומצאתי כעת שהדברים מפורשים בדברי מרן **החפץ חיים זצ"ל במשנה ברורה** (מקפ"ד סק"א) שכתב: ואף על גב שאנו בטוחים שנצא זכאים בדין, מכל מקום אין אומרים הלל בראש השנה ויום הכיפורים שצריך להיות ירא וחרד מאימת הדין "ועל ידי כך נזכר לזכות".

והגאון ר' אליהו לאפיאן זצ"ל היה מספר שנכח בבית משפט בחו"ל, בדין ודברים של שני גנבים שנדונו לתליה, ואחד מהם היה מסרק שערותיו, וחבירו ישב ורעד כל זמן המשפט, ולבסוף השופט נתן חנינה לשני ואת הראשון תלה. והן הן הדברים שהעצה לזכות בדין היא חרדת הדין.

ידוע על כמה גדולים מלפני דור דורים, שכשהיה החזן מכריז בברכת החודש "אלול" היו מתעלפים, ואחריהם הקהל כולו מרוב אימת וחרדת הדין, וכך היה בכל שנה ושנה. והגאון **ר' שמואל רוזנבסקי** זצ"ל העיד ששמע את **הרב מבריסק** אומר לבנו בחודש אלול, "דע לך בני, כשאני נזכר שבעוד שני שבועות יחול ר"ה אין לי הנאה משום דבר".

ולאור הדברים האלה נראה ליישב קושיית העולם על מה שפסק **בשו"ע** (או"ח סימן תר"ג) שאף מי שאינו נזהר מפת של כותים כל השנה, מכל מקום בעשרת ימי תשובה צריך לזיזהר. וקשה כיון שכל השנה אינו מקפיד בזה, מה טעם ותועלת להחמיר בזה בימי עשרת ימי תשובה, בעוד שיודע שאחרי עשרת ימי תשובה ישוב לאכול מפת עכו"ם.

אלא נראה דהן הן הדברים, שגם אם בכל השנה אינו מקפיד בזה, ואף יודע שאחרי עשרת ימי תשובה ישוב לאכול פת עכו"ם, מ"מ על ידי שנמנע בעשרת ימי תשובה מאכילתו הרי הוא חש באמת את אימת הדין, ועל ידי זה מעורר עצמו ופותח סגור ליבו לחוש חרדת הדין ולשוב בתשובה שלמה לה' יתברך.

והנה בנוסף לכל זה נראה שמי שחש אימת וחרדת הדין ביום ראש השנה, הרי הוא ממליך את הקב"ה על עצמו באמת, כדברי חז"ל (נפש חיה טו). אמרו לפני מלכויות כדי שתמליכוני עליכם. והרי כל עבודתנו בימי ראש השנה הם להמליך את הקב"ה עלינו, ועל כן זה החש אימת וחרדת הדין הרי הוא מבטל עצמו וכל כולו לפני המלך היושב על כסא רחמים, ונותן להקב"ה כתר מלוכה.

ה'. לחוש את אימת וחרדת הדין

כבר הארכנו שמי שחש בראש השנה אימת וחרדת הדין הוא סגולה טובה עבורו להצלה בדין, הן מפני שעל ידי זה מתעורר ליבו לתשובה שלימה, והן מפני שאם אינו ירא מאימת הדין הרי זה כביכול כמורד במלכות שמים כאילו אינו ירא מן הדין הגדול והנורא, שכולם עוברים לפני הקב"ה כבני מרון, מי למוות ומי לחיים. ואמנם מי שירא מן הדין הרי הוא מוכיח בעליל שמקבל על עצמו עול מלכות שמים, ואינו מזלזל בדין ומפשפש במעשיו, ועל ידי כל זה מעורר רחמים על עצמו, וסגולה גדולה היא עבורו לצאת זכאי בדין.

ויסוד לזה ממה שאמרו רבותינו (נפש חיה טו): אמר רבי יצחק כל שנה שרשה מתחילתה מתעשרת בסופה, ופירש רש"י שישראל עושים עצמם רשים בראש השנה לדבר תחנונים ותפילה כעניין שאמרו תחנונים ידבר רש.

והנה ישיג האדם אימת הדין על ידי שיתבונן על מעשיו בכל השנה החולפת, וכל ימיו עד עתה, כמה חסר בעבודת השי"ת בבחינת מה שאנו אומרים כדלים וכרשים דפקנו דלתיך רחום וחנון, ואז יהיה ליבו נשבר ותתקבל תפלתו בבחינת "לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה". ונמצא שיש בידו שני סגולות, סגולת אימת הדין, ובכלל זה גם סגולת לב נשבר ונדכה.

ו'. לנצל כל רגע בימי ר"ה לעסק התורה

ידוע מה שכתב **הרמ"א** (או"ח סימן תקפ"ג ס"ז) בשם **הירושלמי** שנוהגים שלא לישון ביום ראש השנה, וכתב **הט"ז** דאיתא **בירושלמי** שמי שישן בראש השנה מזלו יישן.

ו**כתב השל"ה** (נפש חיה פק מורה אור) דלאו דוקא ישן ממש, אלא אפילו ער ויושב בטל, ואינו מבקש על נפשו בתפלה ובתחנונים, ישן מיקרי, ואדם מועד לעולם בין ער בין ישן (נפש חיה קמ"א טו). אם אינו עוסק בתורה ובמעשים טובים.

ונראה דעיקר הדבר הוא, שצריך להשתדל לנצל כל רגע ורגע ביום ראש השנה לעסק התורה ולא לבטל אפילו רגע אחד, כי אז כאשר ידונו אותו בשמים יהיה זה למליץ יושר, ומובטח שעל ידי זה מטה דינו לכף זכות כי יהיה נידון באשר הוא שם. וגם מטעם זה נוהגים לגמור ביום ראש השנה כל התהלים כמו שכתב **המשנ"ב** (שם או"ח סימן תקפ"ג), והיינו משום שעל ידי זה מנצל כל רגע ורגע ממש.

ומצאתי כעת בספר **שפת אמת** (ליקוטים לר"ה ד"ה אמת גנ"מ) שכתב לבאר מה שאמרו בגמרא (כ"ה טו): אין דנין את האדם אלא לפי מעשיו של אותה שעה שנאמר "באשר הוא שם" ופירש **רש"י** ולא על מה שעתידי לעשות, שגם על מה שכבר עבר ועשה אין דנין, אלא רק לפי מעשיו של אותה שעה, שאם שב בתשובה והסיר העוון מנפשו, אין עליו דין רק לפי מעשיו שהשאירו בו עדיין רושם באותה שעה. והן הן הדברים.

וראיתי **לאחד הגדולים** שכתב: "בשני הימים דר"ה משעה אחת קודם תפילת המנחה של ערב ראש השנה עד תפילת ערבית במוצאי ר"ה, כל אחד ישקוד באמירת תהלים לילה ויום, כי בשני ימים אלו צריכים להיזהר מדיבורי חול עד קצה האחרון, למעט בשינה ולהרבות בתפילה ובתחנונים, ובכל רגע פנוי לאמר תהלים".

והנה איתא **בירושלמי** (כ"ה פ"א ה"ב וצ"ד ז') שהקב"ה דן את ישראל בראש השנה ביום בשעה שעושים מצוות, ואת האומות בלילה בשעה שהם ישנים ואינם עושים עבירות.

ונראה דהן הן הדברים דמפני שאין דנים את האדם אלא באשר הוא שם, לכך מחזר הקב"ה לדון את ישראל ביום שאז עוסקים בעשיית המצוות ולימוד התורה, ומפני כך צריך לנהוג גם באומות לדונם בלילה שאז אינם עושים עבירות. אלא דיש הבדל גדול, שאצל ישראל נחתמים לאלתר לחיים כיון שבאותה שעה עוסקים בתורה ובמצוות ונמצאו זכאים, משא"כ הגויים שהם באותה שעה ישנים צריך לבדוק בכל מעשיהם.

ביתן בס"ד להשיג דיסק שמע של הנמענד חיזוק
האדיר שהתקיים אשתקד בהיכל ישיבתינו
**ככינוס הובאו מכתביהם הנלהבים של גדולי הדור
ונשאו דברים חוצבי להכות אש הרכנים הגאונים**
בדיסק זה נשאו המחזק מושדד הרים
ומבקע סלעים של הגאון הגדול **בעל ה"סרם יהושע"**
מריה דכולא תלמודא רבי **יהושע כהן שליט"א**
שנשא דברי חיזוק עידוד והדרכה
וגם דברים על הענינים העומדים על הפרק
ביתן להשיג ברשת חנויות גל פז
(מחיר הדיסק 5 ₪ בלבד! הקודם זוכה!!!)

הרהורי תשובה / אל תשליכני לעת זקנה!

בספר גן יוסף (לר"י פנינסקי עמוד קמ"ז) הביא משל נפלא לעיר שהיו בו שני בתי מרוזח, באחד היה אוכל פשוט, לחם ודגים מלוחים וקצת חמין וכדומה בכדי לשבר הרעבון, ובבית מרוזח השני היה כל טוב, יין שרף ישן, בשר ודגים משובחים וכל מיני מעדים.

והנה היה בעיר בן שובב אחד שנפלה לו ירושה גדולה מאביו, הרבה כסף וזהב ואבנים טובות, והיה רגיל לבוא בכל יום ויום אצל המרוזח השני, והיה משלם ממיטב כספו והונו כדי להשביע בטנו במאכלים ערבים ודשנים, עד שלימים אבד כל כספו, והחל למכור תכשיטיו ומלבושיו היקרים בעד אכילת המאכלים בבית מרוזח, עד שהתרושש מכל נכסיו, ומצא ברשותו איזה בגד ישן ולקחו ובא אצל הבית מרוזח ליתנו בעבור מעט יין שרף, אך בעל בית המרוזח גרשהו בטענה כי מה אתן לך בעד דברי פחותי ערך כאלו, אף כי איבד אצלו כל הונו ורכושו.

ובלית ברירה בבושת פנים בא אצל הראשון שיתן לו בעד המלבוש לחם ומים חמים, ויען ויאמר לו: אף כי בבית מרוזח האחר יש לך טענה שיתן לך גם עתה כי שם איבדת כל ממונך, ואני לא הרווחתי עוד ממך אפילו פרוטה אחת, אף על פי כן נכמרו רחמי עליך ואתן לך לאכול, והמסכן הזה מאחר שראה התנהגותו הישרה של בעל המרוזח השני אמר: עתה אני רואה כי לשווא כיליתי כל ימי בבית המרוזח האחר.

כך ליצר טוב יש אסניא טובה ובזול, פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחיי צער תחיה ובתורה אתה עמל ואם אתה עושה כן אשריך וטוב לך אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא (פ"ז דלגומ). וליצר הרע יש אכסניא מלאה כל תענוגים ותפנוקים, והבעל תאוה ימצא שם מנוחה עד שיתרושש, ובימי זקנה יבוא ליצר הטוב בבושת פנים שיקבלו, ומקבלו לפנים משורת הדין. ובזה פירש מאמר דוד המלך ע"ה "אל תשליכני לעת זקנה ככלות כוחי אל תעזבני".

בשורה טובה לתלמידי ישיבתנו ולמבקשיה

לאור קריאתם ומכתביהם של רבותינו הגאונים ראשי הישיבות הגאון רבי משה צדקה שליט"א והגאון רבי דוד כהן שליט"א ר"י "חברון" לחזק אמירת ד"ת על שולחן שבת הננו להודיע שבכל שבת מברכין יתקיים בהיכל ישיבת המתמידים הגרלות על פרסים יקרי ערך לתלמידים שיאמרו דברי תורה על שולחן שבת מתוך הגליון "אשכול יוסף" / כל אמירת קושיא ושלוש תירוצים מקנה זכות בהגרלה

וההגרלה הקרובה תתקיים ביום שישי חוד"מ סוכות בישיבת המתמידים לאחר הלימוד

ביאור ד' בר"ה מבטלים ישראל עוד קצת מדמעות עשו וירא השטן שכעת כבר גמר התיקון וזהו קולו של משיח

מצאתי כעין זה בס' ארץ צבי (ר"ה תרפ"ז עמ' כ"ה) שביאר על פי הזוה"ק (ס"ז פ מולדת) שכל הגלויות של ישראל הן בעבור הדמעות של עשו, וכאשר ישראל יבכו יבטלו דמעותיו של עשו ואז תהיה הגאולה. שעשו היה מדמה בעצמו שהוא שלם וצדיק כדרך הרשעים כולם, ועתה כשהפסיד הברכות נתגלה קלונו וראה כי אבדה תקוותו ונצטער גם על שנדח מהקדושה, ולכן כיון שנכלל בדמעותיו גם אנחה דקדושה יפה כוחם לעכב, ועל ידי דמעות ישראל מתבטלת דמעותיו.

ולאור זה ביאר שבכל ראש השנה מבטלים בני ישראל עוד קצת מדמעותיו של עשו בתרועת השופר בקול יבבה ותרועה וכדומה, והשטן רואה שבכל שנה נמשכת הארה מהגאולה העתידית על ידי השופר, ובכל שנה סובר שכעת כבר גמר התיקון וזהו קולו של משיח, לכן מתיירא ושוב אין לו פנאי לקטרג.

ביאור ה'

גם הקב"ה תוקע בפמליא של מעלה ובכל שנה מתרבים עובדי ה' בעוה"ז ובעוה"ב, נמצא קול השופר הולך וחזק, לכן מתיירא השטן וזהו קולו של משיח

ובדרך דרש נראה לי לפרש כי כל שנה בראש השנה קול תקיעת השופר הולך וחזק יותר מהתקיעה של השנה הקודמת, מפני שבשעה שתוקעין כאן בעוה"ז גם הקב"ה תוקע, כי כבר ידעת מה שאמרו בירושלמי (פ"ק דר"ה ה"ג דף ז): שהקב"ה שומר מצוותיה של תורה שנאמר "ושמר את משמרתך". והנה מסתמא גם כל פמליא של מעלה תוקעין בשופרות.

ובזה מיושב מה שיש נוהגים לומר לאחר התקיעות "ארשת שפתינו תאזין ותשמע לקול תרועותינו" ומנהגם לאומרו גם בר"ה שחל בשבת אע"פ שאין תוקעין.

ולאור האמור מיושב שאע"פ שאין תוקעין למטה מ"מ בשמים תוקעים כי שם אין שבות כמו במקדש, וכן ביאר בספר זכר דוד (על הלכות מילה פק"ס"ה, וכן מלאכי זליקטי אמרי אמנת דף נ"ד טו"ד שפיטש ששטן ממירא כשזומע צפעס שניה את תקיעתו של הקב"ה).

ובכל שנה מתרבים בשמים עוד ועוד נשמות שהגיעו לתיקון ושלמותן, וגם כאן בעולם הזה משנה לשנה מתרבים עובדי ה' המקיימים מצות התקיעה כדת וכדין ובהידור רב, נמצא שבכל שנה קול השופר שאנו תוקעים הולך וחזק, על כן מתיירא השטן שמא זהו קולו של השופר המורה על ביטולו והופעת המשיח וקץ הגאולה.

איך מתערבב השטן על ידי התקיעות וכי אינו יודע שבכל שנה תוקעין?

ביאור א' כשהשטן שומע שישראל מחבבין את המצוות מסתמין דבריו

דרשו רבותינו (ר"ה טו.) למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומריעין כשהן עומדין, כדי לערבב השטן. והנה בשלמא לפי פירוש רש"י שהכוונה שכשהשטן שומע שישראל מחבבין את המצוות מסתמין דבריו, אתי שפיר שבכל שנה ושנה מחדש מסתמין דבריו כשרואה שישראל מחבבין את המצוות.

אבל לפי פירוש התוספות בשם הערוך על פי דברי הירושלמי "בלע המוות לנצח" (שע"ה כ"ה) וכת"ב (שע"ה כ"ו) והיה "ביום ההוא יתקע בשופר גדול" בשעה ששומע השטן קול השופר פעם אחת, נבהל מעט, וכששומע פעם נוספת אומר ודאי זהו קול השופר הגדול של המשיח שנאמר "בו והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול", ואז מדמה שהגיע זמנו למתבלע ומתערבב ואין לו פנאי ללמוד קטגוריא על ישראל. ולפירוש זה צ"ב וכי השטן סכל הוא שאינו יודע שבכל שנה בר"ה תוקעין בשופר?

ביאור ב'

כיון שהתקיעה מעוררת את ישראל בתשובה נבהל שמא כבר בא המשיח

הכלי יקר (וילא כ"ג) מתרץ שיודע השטן שטעם מצות התקיעה לעורר את בני ישראל בתשובה, ולפי שהתשובה מקרבת את הגאולה, נבהל השטן שמא כבר בא המשיח, כי סוף סוף יגיע הזמן שיתחרטו על רעתם ויעשו תשובה שלימה, ועל כן מתיירא בכל שנה שמא עכשיו כבר חרדו ישראל ושבו בתשובה שלימה. שוב ראיתי שכן מפרש גם המקנה (הקדמות) שבשעה ששומע השטן את קול השופר הוא נבהל מעט שמא יעשו ישראל תשובה מיראה, וכששומע פעם שנית נבהל שאולי יעשו תשובה מאהבה.

ביאור ג'

השטן ירא שבצירוף התקיעות ועבודת הימים הנוראים של כל השנים הגיע זמן גאולת עם ישראל

יש להוסיף בזה דאדרבה השטן מתיירא שמא בצירוף עבודת הימים הנוראים והתשובה של כל השנים הקודמות שתקעו בכל ימי ראש השנה, שמא עכשיו הגיעו לשלמות התשובה והמשיח הנה הוא בא.

"איכה ירדוף אחד אלף ושנים יניסו רבבה אם לא כי צורם מכרם וה' הסגירם" (ל"ב, ז).

חידושים לפרשת האיזו

אם אחד מהאויבים ירדוף אלף יהודים ושנים רבבה קשה איך במידה טובה כתוב שחמשה יהודים ירדפו רק אחרי מאה גויים והרי מרובה מידה טובה ממידת פורענות?

התוספות במסכת סוטה (ט"ז) מקשים על מה שמאריכה הגמרא לבאר שלעולם מידה טובה מרובה ממדת פורענות, והרי מצינו מידת פורענות גדולה ממידה טובה, דכתיב בפרשתנו "איכה ירדוף אחד אלף ושנים יניסו רבבה", הרי שבפורענות ח"ו גוי אחד ירדוף אלף יהודים ושנים יניסו רבבה, ואילו במידה טובה כתוב (ויקל' כ"ו) "ורדפו מכם חמשה מאה" הרי שיהודי אחד ירדוף רק עשרים גויים, ואילו בפורענות אחד ירדוף אלף ושנים רבבה, נמצא מידת פורענות קשה ממידה טובה?

ישוב א' - אחד מהגויים היה רק רודף אלף אבל לא היו נמסרים בידו

התוספות מתרצים בשם **ספר הישר לרבינו תם** שעדיין גבי מדת פורענות מדובר רק שיהיו הגויים רודפים ולא הורגים, אך מה שנאמר "ורדפו מכם חמשה" הכוונה שחמשה מכם ירפו מאה ויתפסום ויהרגום כמו שנאמר בהמשך הכתוב "ונפלו אויביכם לפניכם לחרב", וכן תירץ **החזקוני** בפרשתו.

ישוב ב' - כוונת הכתוב שאחד מישראל רודף אלף גויים ושנים יניסו רבבה של גויים

הנה מקושיית **התוספות** מבואר שלמדו שהפסוק מדבר בקללה, וכן פירש **רש"י והרשב"ם** (ש"פ ט"ז). ברם אפשר לתרץ שכוונת התורה להעיר את מוסר אוזנם של ישראל היאך לא נתנו על ליבם להשכיל ולהבין ולשוב בתשובה מתוך זה שאחד מישראל ירדוף אלף גויים ושנים מישראל יניסו רבבה של גויים, אם לא כי צורם מכרם וה' הסגירם, והיינו שהקב"ה הסגיר העכו"ם בידי ישראל, ולפי זה אדרבה ואדרבה מידה טובה מרובה כאן ממידת פורענות, ולא קשה כלל.

ובזה מיושב מה שמצינו במסכת מועד קטן (ט"ז:) שהיה דוד המלך זורק חניתו על שמונה מאות חלל ומתאנח על מאתים, והיינו על שלא הרג אלף כדכתיב "איכה ירדוף אלף", וכאמור.

ומצאתי בס"ד **בתרגום ירושלמי** שמפרש כן להדיא, שכשהיו ישראל עוסקים בתורה ושומרים מצוותיו היה אחד מהם רודף אלף, ושנים מהם יניסו רבבה, אבל על שחטאו לפני ה' הניחם הקב"ה ביד שונאיהם. וכן פירשו **בספרי** (דברים פ"ח פ"ג) וז"ל: "איכה ירדוף אחד אלף", אם לא עשיתם את התורה היאך אני עושה הבטחתם שהייתם מבקשים שאחד מכם ירדף אלף מן האומות ושנים יניסו רבבה, ועכשיו אחד מן האומות רודף אלף מכם ושנים מהם יניסו רבבה.

שוב ראיתי שכן תירץ **בדעת זקנים** (ויקל' כ"ג) שכוונת הכתוב שהרודפים הם ישראל והנרדפים עכו"ם. וכן כתב בתוספות עה"ת, ובפ"י הרא"ש עה"ת. וע"ע במהרש"א במו"ק (ט"ז:) שדקדק מדברי הגמ' שם שהפסוק קאי על ישראל שירדפו לעכו"ם. וגם האבן עזרא כתב בשם יש מפרשים שכוונת הכתוב איך היו ישראל בתחילה רודף אחד מהם אלף, ועתה נחלשו. ובעיון **יעקב** כתב שכבר מחלוקת קדומה היא **בילקו"ש** (האזינו רמז סתקמ"ו) בין ר' יהודה לרב נחמיה אם דורשים את הפסוק על העכו"ם או על ישראל. ויש שכתבו שהכוונה לעת"ל שישראל ירדפו אלף ושנים רבבה.

ישוב ג' - חמשה מישראל רודפים אחרי מאה גיבורים גדולים מאוד

ע"ל שאחד מהגויים יניס רבבה של ישראל חלשים, וכן הוא בטבע שישראל יותר חלשים בגוף וחזקים ברוח, וחמשה מישראל יניסו מאה גויים גיבורים גדולים, אשר בשר חמורים בשרם, וכן נראה קצת מדברי **הפסיקתא זוטרתא**. שוב מצאתי תנא דמסייע לי דהנה **רש"י** עה"פ "ורדפו מכם" פירש מן החלשים שבכם, ולא מן הגיבורים שבכם, עכ"ל. ומדוקדק שבא ליישב קושיית **התוספות**.

ישוב ד' - מתי שראויים ישראל למידה טובה לא צריכים אפילו לרדוף אחרי הגויים אלא הקב"ה בעצמו מכלה האוייבים כולם כמו שנאמר "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון"

עלה בדעתי בס"ד לתרץ דאכן מצינו גם בזה מידה טובה מרובה ממידת פורענות כפל כפליים שהרי מצינו בכתוב בעת שיצאו ישראל ממצרים ורדף פרעה אחרי בני ישראל והיו יראים וצועקים, הם לפניהם ופרעה מאחוריהם, ויאמר משה אל העם אל תיראו התיצבו וראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם היום, "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון" (שמות י"ד י"ז).

הרי שבמידת פורענות האויבים ירדפו אחד אלף ושנים רבבה, אך במידה טובה הקב"ה בכבודו ובעצמו כביכול רודף אחרי הגויים והורג ומכלה בהם לאלפים ולרבבות עד אין מספר, ועם ישראל יושבים ומחרישים, ולא צריכים לעשות מאומה במעשה מלחמה, אלא רק מתפללים ומודים להקב"ה. וכן איתא במדרש תנחומא (זופטיס ט"ז) אמר להם משה לא כך אמרתי לכם "ואתם תחרישון" אין לכם לעשות אלא עומדין ושותקין והקב"ה עושה מלחמותיכם.

צא ולמד ממה שמצינו בעת בוא סנחריב וצר על ירושלים "ויהי בלילה ההוא יוצא מלאך ה' ויך במחנה אשור מאשה שמונים וחמשה אלף וישכימו בבוקר והנה כולם פגרים מתים". נמצא שגדולה מידה טובה ממידה פורענות, שמתו שראויים ישראל למידה טובה זו, לא צריכים אפילו לרדוף אחרי הגויים, והקב"ה בעצמו מכלה האוייבים כולם כמו שנאמר "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון".

שנה טובה!

לאחי ורעי היקרים!
ידידי ותורמי ישיבתנו הקדושה
ולידידי מכוון "כרם יוסף"

בהזדמנות פז זו לקראת השנה
החדשה **התשע"ד** הבאה עלינו
לטובה ולברכה

ובמלאת שני עשורים לייסוד
מוסדותינו הקדושים

הבני לשגר לכם את הערכתנו
ותודתנו הרבה על שותפותיכם
המלאה במפעלינו הכבירים
להגדיל תורה ולהאדירה
ולהאדיר כבוד שמים

ברכת ה' תחול על ראשכם,
תזכו לשנה טובה כתיבה וחתימה
טובה, תכתבו ותחתמו לאלתר
בספרם של צדיקים וחסידים

ימלא הקב"ה כל משאלות
ליבכם לטובה ולברכה!

מידי שבת בשבתו בפתיחת ההיכל של
תפילת המנחה עת המסוגל לישועות
יש לנו הזכות להעיתיר ולהתפלל עליכם
לברכה והצלחה עם תלמידינו הרבים
בחורי החמד הפופארים ותפילת
תשב"ר שודאי לא שבה ריקם!

בהערכה רבה

ובברכת שנה טובה ומבורכת

יוסף חי סימן טוב

ראש ישיבת המתמידים
ומתח"ס "כרם יוסף"

מערכת "אשכול יוסף"

שע"י מכוון "כרם יוסף" ומוסדות

"אור התורה" בישראל

דוא"ל:

keremyosef@okmail.co.il

ניתן לקבל את העלון ישירות למייל

שלח בקשה לדוא"ל של המערכת

[המאושר ע"י גדול"י שליט"א]

© השירות ללא תשלום לזיכוי הרבים ©

גיליון "אשכול יוסף" יוצא לאור

על ידי האחים היקרים והמבורכים

מר **גדעון ואהרן ניסים** הי"ו

שנשאו על עצמם כל הוצאות הדפוס

לברכה והצלחה להם ולכל בני

משפחתם היקרים שיחי

יה"ר שיזכו לשנה טובה ומתוקה!

מוקדש לעילוי נשמת הוריהם היקרים

שלום אליה בן מסעודה ז"ל ונוריה בת

גורג'יה ע"ה, ת.נ.צ.ב.ה.